

Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus perheterapiassa

Jussi Nissinen
Perhe- ja verkostoterapeutti
SINUIKSI tuki- ja neuvontapalvelu
Pirkanmaan Seta

Tämän tunnin kysymykset

2

1. Miten tuen perhettä ja sen jäseniä silloin kun lapsen sukupuoli-identifikaatio tai seksuaalinen suuntautuminen herättävät hämmennystä vanhemmissa ja/tai lähiympäristössä?
2. Miten autan perhettä ja sen jäseniä silloin kun toisen vanhemman homo- tai biseksuaalisuus, transvestisuus tai transsukupuolisuus tulee esille toiselle yllätyksenä?
3. Miten voin olla avuksi silloin kun kolmi- tai neliapilaperheessä syntyy ongelmia jotka liittyvät perhemuotoon tai vanhempien sukupuoli- tai seksuaali-identiteettiin

Moikka!

Oon 16-vuotias tyttö ja oon lesbo. Mulla on kaks "ongelmaa" ja toivon et saisin täältä jonkinlaista apua.

3

1. Kerroin lesboudestani vanhemmilleni keväällä 2014, mutta sen jälkeen he eivät ole ottaneet asiaa kertaakaan puheeksi. En ole varma johtuuko se siitä, että he ovat unohtaneet asian, että he eivät halua uskoa asiaa ja luulevat sen olleen jokin ohimenevä vaihe vai siitä että häpeävät minua. Pitäisikö minun puhua heidän kanssaan asiasta vielä uudestaan?

2. Joskus kun olemme kotona ja katsomme televisiota, isäni saattaa ottaa kaukosäätimen ja vaihtaa kanavaa sanoen "homojen hommaa". Hän käyttää myös samankaltaisia homoja/lesboja pilkkaavia lausahduksia. Se loukkaa minua, mutta en uskalla sanoa hänelle mitään siitä. Kannattaisiko minun kuitenkin ottaa asia puheeksi?

Olen 17-vuotias poika. Haluaisin kovasti tulla ulos kaapista ja kertoa homoudestani! Yhdelle parhaimmista kavereistani olen jo kertonut, mutta en osaa arvioida, kuka olisi seuraava kuulija - haluan saada muutaman kerran kertoa muille ennen kuin kerron perheelleni tai suvulleni. Vai kannattaisiko minun kertoa heti perheelleni? 4

Vanhempani ovat suvaitsevaisia ja varmasti hyväksyisivät minut sellaisena kuin olen, mutta äitini suku on lähes täysin avoimen rasistinen. En ole keksinyt järkevää tapaa tuoda asiaa julki suvulleni niin, että vanhempani eivät saisi kuulla asiasta sen enempää - en toki itsekkään aio sen enempää asiaa ruotia sukuni kanssa, jos heille se tuottaa ongelmia, mutta en haluaisi moisen asian takia rikkoa suhteita sukuuni.

Lisäksi kaveripiirini luultavasti myös hyväksyisi minut sellaisena kuin olen, mutta jatkuva homoläpän heitto ei ole tehnyt asiasta kovinkaan yksinkertaista...

Olen juuri 17 vuotta täyttänyt nuori nainen. Ongelmanani on se, että kerroin vanhemmilleni olevani lesbo ja nyt he eivät halua puhua kanssani ja sanovat että lesbous on pahempaa kuin murhaaminen. He myös väittävät että teen kaiken heidän oppejaan vastaan sekä sanovat että vain he voivat tuntea tuskaa tämän asia takia. He myös sanoivat etteivät koskaan halua tavata tulevia kumppaneitani ja lapsiani eivätkä halua järjestää/osallistua tulevaisuuden häihini. He myös heittävät minut ulos vuoden päästä, kun olen täysi-ikäinen.

Asiaa hankaloittaa se että olen erittäin rakastunut yhteen minua vuotta vanhempaan naiseen joka on minulle todella tärkeä ja rakas. Hän tuntee samoin minua kohtaan, mutta emme ole koskaan tavanneet (tutustuimme deittipalvelu Tinderissä). Vanhempani tietävät kyseisen ihmisen ja tietävät mitä ajattelen hänestä. He eivät suostu siihen että seurustelisin /treffailisin naisen kanssa kun heillä on vielä velvollisuus huolehtia minusta.

Haluaisin kovasti että vanhempani ymmärtäisivät edes vähän minua sekä antaisivat siunauksensa mahdolliselle suhteelle. Mitä minun pitäisi tehdä

Hei! Olen juuri 18 vuotta täyttänyt nuori transnainen ja olen käynyt TAYS:n nuorisopsykiatrian osastolla diagnosointitutkimuksissa jo melkein vuoden, joten diagnoosi (jos kaikki menee, kuten ajattelen) on melko lähellä. Arviolta elokuussa. Olen itse sinut asian kanssa ja monet ystävistäni tukevat minua - sekä arkisen elämän ystävät että nettitutut.

6

Suurin ongelmani on kuitenkin vanhempani. Heistä kumpikaan ei vaikuta hyväksyvän päätöstäni tulla naiseksi. Erityisesti huolestuneeksi tulin viestikeskustelusta, jonka kävin äidin kanssa tänään mennessäni kotiin jo kuudennelta käynniltäni. Hänen kysyessä, tunnenko itseni edelleen tytöksi, vastasin luonnollisesti kyllä, jonka jälkeen hän kysyi, pärjääkö minä, jos välimme katkeavat. En tiedä, onko tämän tarkoitus olla jokin shokeeraava uhkaus, joka saa minut pohtimaan asiaani vielä kerran vai onko hän oikeasti hylkäämässä minut. Isäni reaktiosta en tiedä, mutta samankaltaisen suhtautumisen huomioon ottaen epäilen, että riski on myös sillä suunnalla.

Jos välit vanhempiini katkeavat, en kyllä voi elää heidän luonaan, mutta en myöskään muutta omilleni rahapulmien takia. Mietinkin siis, että onko mitenkään mahdollista saada vanhempani jotenkin ymmärtämään tilanteeni ja ehkä hyväksymään se. He ovat itsekin käyneet jokusen kerran käyntieni yhteydessä TAYS:lla jutustelemassa, mutta he eivät kykene tästä huolimatta ymmärtämään. Missä tahansa muussa tilanteessa minua ei välien katkeaminen haittaisi (vaikkakin surettaisi), mutta tässä tilanteessa olen valitettavan lähellä tuuliajtoa.

Hei!

Olen 21-vuotiaan nuoremiehen äiti. Poikani kertoi vuosi sitten jouluna, että kokee olevansa väärässä kehossa. Hän kertoo viisivuotiaana ensimmäisen kerran tunteneensa olevan enemmän tyttö kuin poika. Hän on aloittanut sukupuolenvaihdosprosessin ja käynyt elämäntarinaansa läpi sairaanhoitajan kanssa tämän syksyn. Poikani ei halua, että asiasta puhutaan sukulaisten tai ystävien kanssa ennen kuin hän saa diagnoosin. Minä ja mieheni olemme jollain tavalla hyväksyneet päätöksen, mutta se ahdistaa ja pelottaa.

7

Menen tällä viikolla ensimmäistä kertaa mukaan sairaanhoitajan luo, ns. läheistapaamiseen, jossa varmaan saan vastauksia moniin kysymyksiin. Romahdin henkisesti viime viikolla ja jäin vuodenvaihteeseen asti töistä burnout-lomalle. Terveysaseman psykiatrinen sairaanhoitaja kehotti ottamaan yhteyttä SETA:aan ja hakemaan tukea myös tätä kautta.

Eniten pelottaa tulevaisuus. Minkä näköinen pojastani tulee hormonihoidon jälkeen. Miten ympäristö ottaa hänet vastaan, miten hän saa töitä, puolison...

Odotushorisontti

8

- Lapsi syntyy vanhempiensa, sukunsa ja ympäröivän yhteisön odotushorisonttiin
 - Miten ahdas / joustava se on?
 - Kaksijakoinen?
 - Heteronormatiivinen?
- Mikä on terveydenhuollon työntekijän ja työyhteisön ihmiskuva?
 - Heteronormatiivinen?
 - Sukupuolidikotominen?

Kun lapsi ei istu kulttuuriseen sukupuolidikotomiaan

9

- Dikotomia sisältää usein hetero-oletuksen ja tietyn kuvan tytöistä ja pojista
- Leikit / harrastukset joista pitää / ei pidä
- Pukeutuminen
- Samaistuminen
- Tykästymiset
- Seksileikit

Aikuisen reaktiot

10

- Mitä lapsen omat ”sukupuoliepätyypilliset” valinnat herättävät äidissä / isässä / päiväkodissa / opettajassa / terapeutissa
 - Hämmennystä
 - Häpeää
 - Syyllisyyttä
 - Tulkintoja
- Omat sukupuolittuneet introjektit, jotka ovat tuoneet turvaa, koetaan uhatuksi?

Salaisuus → emotionaalinen vetäytyminen

11

- Lapsi / nuori on tunnistanut että hänen seksuaalinen suuntautumisensa tai sukupuolikokemuksensa ei sovi siihen mitä olettaa vanhempien häneltä odottavan tai niihin kertomuksiin mitä hän kotonaan kuulee tytöistä/pojista ja aikuistumisesta.

→ Emotionaalinen vetäytyminen

Terveydenhuollon vaihtoehdot

12

- Käyttäytymisterapeuttinen lähestymistapa
 - ”Sukupuoli-identiteetin rakentumiseen voidaan vaikuttaa kun lapsi on alle 10-vuotias”
 - Ei enää suositella
- Lapsen kokonaiskehitystä korostava kehityspsykologinen lähestymistapa
 - Lapsen sukupuoli-identiteetin kasvusuunta jätetään avoimeksi ja tuetaan vanhempia sietämään epävarmuutta lapsen tulevasta identiteetistä
 - Lapsen asenteita, tunteita ja käyttäytymistapoja ei saa pitää väärinä tai huonoina, muutoin → suunnatonta syyllisyyden tunnetta

Terveydenhuollon vaihtoehdot

13

- Mielenterveysongelmia ehkäisevä ekologinen lähestymistapa
 - Kehityksellisenä riskinä pidetään lapsen arjessa jatkuvasti kohtaamaa epäarvostusta ja suoraa/hienovaraista painostusta sopeutumaan sukupuolinormeihin
 - Tuetaan vanhempia ymmärtämään, että joillakin lapsilla on monimuotoinen ja joustava sukupuoli ja että kaikki ”sukupuoliepätavalliset” lapset eivät ole tulevia transihmisiä.

Nuoren valinnat ja huolet

14

- Seurusteluun liittyvät valinnat
- Samaistumisryhmään liittyvät valinnat
- Sukupuolen presentaatioon liittyvät valinnat
- Seksuaalisuuden haltuunotto
- Ambivalenttisuus, epävarmuus
- Pelko vanhempien ja ikätovereiden reaktioista, suojautuminen, emotionaalinen vetäytyminen/eristyminen
- Itsemurhariski

Vanhemmat huolet

15

- Onko lapseni epänormaali? Homo? Lesbo?
- Ymmärtääkö nuori mitä on tekemässä?
- Minkälainen tulevaisuus lapsellani on?
- Minkälainen tulevaisuus meillä vanhempina on?
- Mitä meidän perheestä nyt ajatellaan?
- Oman elämäntarinan, parisuhteen tarinan, perheen tarinan uudelleenkertominen

Miten voimme olla avuksi vanhemmille

16

- Lapsen kuulemisen, vastaanottamisen ja tukemisen esteiden raivaaminen
 - Vanhempien omien tunteiden ja introjektoiden paikallistaminen: Mitä itse asiassa tunnen ja ajattelen huoleni pohjalla ja mihin se perustuu? Mihin oikeastaan reagoin?
 - Usein kyseessä on luopumista jostakin turvalliseksi koetusta ”käsikirjoituksesta” → surutyö
 - Tilan antaminen pettymykselle, vihan ja surun tunteille
 - Tässä yksilö/paritapaamiset vanhempien kanssa ilman lapsen läsnäoloa
- Silmien avaaminen hyvälle uudelle tarinalle

Miten voimme olla avuksi vanhemmille

17

- Syyllisyydestä vapauttaminen, normalisointi
- Tietokanavista kertominen
 - Netti, kirjat, elokuvat
- Vanhempien keskinäisen keskustelun tukeminen
- Sen tutkiminen miten vanhempi / vanhemmat voivat jakaa asian omassa lähiverkostossaan
- Uudenlaisen tarinan integroiminen perheen ja verkostojen elämään

Miten voimme olla avuksi nuorelle

18

- ”Hyväksymisterapia”
- Identiteettiä peilaavan verkoston tutkiminen

Affirmative -terapia

19

1. Hyväksyntä ja tuki
2. Kattava arviointi
3. Aktiivinen coping
4. Sosiaalinen tuki
5. Identiteetin tutkiminen ja kehittäminen

Hyväksyntä ja tuki

20

- a. Ehdoton myönteinen arvostus ja empatia asiakasta kohtaan
- b. Avoimuus asiakkaan ajattelua ja näkökulmia kohtaan hänen huoliensa ymmärtämiseksi
- c. Asiakkaan myönteisen minäkäsityksen tukeminen

Kattava arviointi

21

- a. Seksuaalinen suuntautuminen / sukupuoli nähdään ainutlaatuisen yksilöllisenä piirteenä, osana yksilön persoonallisuutta ja minäkuvaa
- b. Tiedostetaan asiakkaan ainutlaatuinen henkilökohtainen, sosiaalinen, kulttuurinen ja historiallinen tausta
- c. Tutkitaan ja otetaan käsittelyyn stigman ja stereotyypioiden vaikutukset asiakkaan minäkuvaan

Aktiivinen coping

22

- Kognitiivisia strategioita
 - Joko/tai, mustavalkoajattelun tunnistaminen ja työstäminen
 - Narratiivinen työskentely, vaihtoehtoisten tarinoiden löytäminen hallitsevien ja stigmatisoivien tilalle
 - Mindfulness -terapia, dialektinen käyttäytymisterapia
 - Uudenlaisten merkitysten löytäminen suhteessa omaan seksuaalisuuteen

Aktiivinen coping

23

- Työskentely emotionaalisella tasolla
 - Emotionaalisten konfliktien, menetysten ja kärsimysten tunnistaminen ja kohtaaminen
 - Surutyö
 - Sisäänpäin kääntyneiden aggressioiden tunnistaminen ja työstäminen
- Omien arvojen ja tarpeiden selkiyttäminen
- Epävarmuuden, ristiriitojen ja konfliktien sietäminen niille alistumatta

Aktiivinen coping

24

- Uskonnolliset strategiat
 - Aktiivinen tutustuminen uskonnollisiin teksteihin ja niiden tulkintoihin
 - Keskeisten uskonnollisten arvojen esiinnostaminen (rakkaus, armo, anteeksianto, toivo)
 - Oman tarinan uudenlaisen merkityksen (siihen sisältyvä uskonnollinen haaste) löytäminen
- Terapeutin on hyvä tutustua uskontojen psykologiaan

Sosiaalinen tuki

25

- Vertais- ja oma-apuryhmät
- Tukihenkilö
- Psykoterapia
- Kartoitetaan muu mahdollisen tuen tarjoava verkosto

Identiteetin tutkiminen

26

- Seksuaaliseen suuntautumiseen ja omaan sukupuoleen liittyvien tuntemusten, kokemusten ja tarinan tutkiminen
- Identiteetin eri puolien tutkiminen ja integraation tukeminen
- Ilman etukäteen määriteltyä tavoitetta
 - Homo/bi/heteroseksuaalinen
 - Ei homoseksuaalinen/ei-heteroseksuaalinen
 - Mies / nainen / transvestiitti / transgender ...
 - Ei määritelty/oma määritelmä

Seksuaalisen suuntautumisen tasot

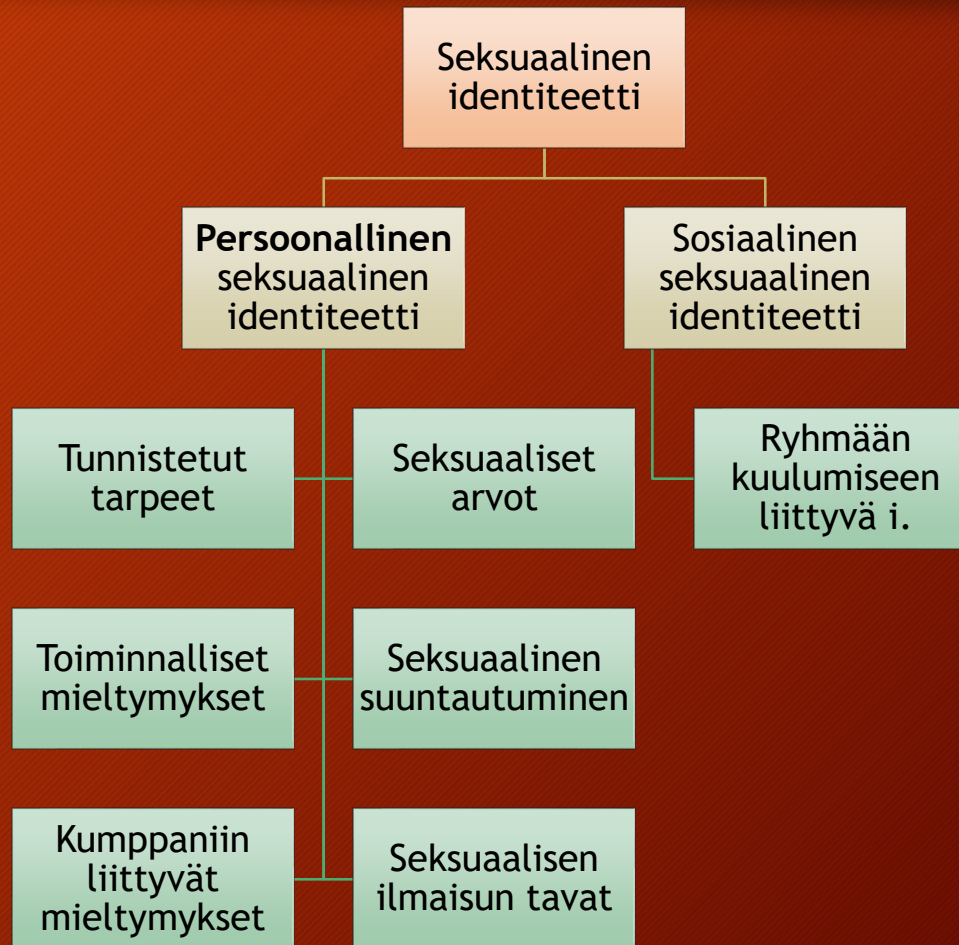
(Fritz Klein)

27

1 = vain vastakkainen sp 7 = vain sama sp	Menneisyys	Nykyisyys	Ideaali
Seksuaaliset fantasiat/unet	1...7	1...7	1...7
Seksuaalinen kiinnostus	1...7	1...7	1...7
Seksuaalinen käyttäytyminen	1...7	1...7	1...7
Tunne-elämän preferenssi	1...7	1...7	1...7
Sosiaalinen preferenssi	1...7	1...7	1...7
Identiteetti	?	?	?

Moniulotteinen identiteetti

28

Identiteetin tutkiminen

29

- Eriyisen tärkeää uskonnollisiin yhteisöihin ja etnisiin vähemmistöihin kuuluvien keskuudessa
- Ympäristön vaikutusten tutkiminen
- Uskonnollisten/kulttuuristen käsitysten tutkiminen uudessa valossa

Identiteetin tutkiminen

30

- Identiteettiprosessin tavoite asiakkaalle
- Miten nimeää itsensä
- Miten ilmentää käyttäytymisen tasolla seksuaalista suuntautumistaan sukupuoltaan
- Yksityiset ja julkiset roolit
- Sukupuoliroolit, -identiteetti ja niiden ilmaisut
- Kumppanin sukupuoli ja sukupuolen ilmaisu
- Suhteen (suhteiden) muoto

Vertaistuki

31

- Seka vähemmistöön kuuluvalle että hänen vanhemmalleen se on todella merkittävä apu
- Häpeästä ja peloista omanarvontuntoon ja uudenlaisen tulevaisuuden rakentamiseen
- Sinuiksi.fi
- Seta.fi
- Transtukipiste.fi (sukupuoli-identiteetti)
- Dreamwear.fi (trasvestiitit)
- Malkus.fi (uskonto)

Kun toinen vanhemmista tulee
kaapista

32

Koen itseni transsukupuoliseksi.

Olen mies, mutta haluaisin olla nainen. Inhoan kehoani.

Olen kärsinyt pitkään myös masennuksesta.

Erokin tulossa. Vaimo sanoo ettei ala naisen kanssa elämään.

En tiedä miten selviän tästä tilanteesta.

Pelkään jääväni yksin jos lapsetkin välillä lähtevät äidin luo.

Ei ole ystäviä eikä kavereita

Olen 52 vuotias kahden lapsen isä, naimisissa. Olen kuitenkin joutunut tunnustamaan, että olen aina ehkä enemmänkin tykännyt miehistä. Asia puhkesi melkein tai kokonaan kriisiksi viime syksynä kun tulin vaimolleni ulos kaapista ja minulla oli joitain seksisuhteita miehiin. Kävin lääkäriä, psykologilla, minulla oli itsetuhoisia ajatuksia ja lisäksi kävimme perheneuvonnassa.

35

Minulla oli jonkun verran kokemuksia miehistä ennen avioliittoa, mutta koska en pitänyt kaikista, luulin että tämä ei ole mun juttu tai... Nyt tilanne on se että vaimo yrittää pitää perheen kasassa ja vetoaa perhearvoihin ja hyviin yhteisiin hetkiin. Minä olen vähän rauhoittunut ja olen tutustunut muutamiin homokavereihin joiden kanssa minulla ei ole suhdetta mutta postillaan.

Tuntuu myös joskus siltä että olen liian vanha homoksi. Eli minulla on oikeastaan kaksi ongelmaa, tuo vanhuuskin masentaa pahasti. Lapset mulla on 12 ja 15 v ja tosi hyvä aviovaimo, joka ei hyväksy tätä asiaa vaikka teen sen joskus väkisin. Olen käynyt Helsingissä viikonloppuisin ja ollut öitä poissa kotoa, tosin olen ilmoittanut näistä. Eli aika vaikea yhtälö Onko rekan keula se ainoa mahdollisuus?

Kaappi parisuhteessa

36

- Toiselle vanhemmista oma homo/biseksuaalisuus tai trasvestisuus/transseksuaalisuus ”kirkastuu” vasta parisuhteen / lasten syntymän jälkeen
 - Se voi olla myös osin tiedostettuna ennen suhteen aloittamista mutta ”työnnetty syrjään”
- Joskus puoliso on aavistanut sen tai saanut tietää sen jo ennen avioitumista tai lasten saamista, useimmille se on kuitenkin yllätys

Kun kaapin ovi avautuu

37

- Puolison kriisi, elämä järkkyy, pysähtyy
 - Pohja putoaa...?
 - Oma fokus omassa jaksamisessa ja perheen koossapitamisessä
- Kaapin avannut voi kokea sekä vapautumista uuteen omaksi koettuun elämään että syyllisyyttä
 - Oma fokus perheen ulkopuolella, uusissa ihmissuhteissa
- Kumpikin vanhemmista tunnemyrskyssä
 - Voi olla graaviakin syyllistämistä puolin ja toisin
- Miten tässä lapset otetaan huomioon?
 - Milloin otetaan puheeksi ja mitä?
 - Kuka sen tekee?

Kaappi perheessä

38

- Salaisuuden kanssa elämisen vaihe
 - Ensin toinen puolisoista salaa osan identiteetistään tai suuntautumisestaan
 - Sitten se paljastetaan / paljastuu toiselle, joka yleensä salaa sen aluksi lapsilta ja sukulaisilta
 - Kaapista tullut voi vaatia salaamista mutta yhtä hyvin puoliso haluaa suojella perhettä ja itseään
- Usein lapsille kertominen jää puolison harteille
- Parisuhteen tulevaisuudesta päättäminen

Terapeuttinen apu

39

- Yksilöterapia
 - Kummallekin omaa aikaa ja peilausapua tunteille ja pohdinnoille
 - Alussa usein kriisityön elementtejä
- Pariterapia
 - Parisuhteen tarinan uudelleen sanoittaminen
 - Suhteen tulevaisuuden uudelleen sanoittaminen
 - Millä edellytyksillä yhdessä eteenpäin?
 - Miten lasten tarpeet otetaan huomioon = miten lapsille asioista kerrotaan + vastuu vanhemmuudesta kummallakin
- Perheterapia ja verkostoterapia
 - Lasten ääni kuuluviin!

- Mahdollisuus kohdata toisia vastaavassa tilanteessa olevia puolisoita avaa tilaa tunteiden ”tuulettamiselle” ja etäisyyden ottamiselle
 - Sinuiksi.fi
 - Seta.fi
 - Transtukipiste.fi
 - Malkus.fi

Sateenkaariperheiden haasteita

41

Hei!

43

Olisi kiva kuulla ajatuksianne sukupuolen moninaisuuteen ja vanhemmuuteen liittyen. Oma lapseni on nyt kuusivuotias ja aina ajoittain keskusteluun nousee sukupuoli ja sen moninaisuus - erityisesti oman sukupuoleni moninaisuus. Oma kehoni ei ole yksiselitteisesti mies/naiskeho. Olen avannut lapselleni asiaa niin että maailma on kaikessa monenlainen. Sukupuoleltaan suurin osa ihmisiä on miehiä tai naisia, mutta sitten on myös ihmisiä jotka eivät ole miehiä tai naisia. Heistä voi käyttää vaikka sanaa trans, tai muunsukupuolinen ja monesti nämä ihmiset itse kertovat kyllä mikä sana on heistä itsestään mukavin käytettäväksi.

Nämä vastaukset riittävät vielä tässä vaiheessa pienelle, mutta huomaan että minua hieman jännittää tulevaisuus ja pienen kaverisuhteet. Hän on itse sukupuoleltaan iloisen painokkaasti poika ja tykkää poikajutuista ja hänelle on tärkeää että kaverit on poikia ja että tehdään poikajuttuja yhdessä. :)

Jännitän, että ristiriita ulkomaailman ja kodin välillä kasvaa jossain kohti tulevaisuutta isoksi. Luulen että suurelle osalle tässä ajasta kasvaville lapsille sekä heidän vanhemmilleen sukupuolia on simppelempi kaksikielisyys ja huomaan jo nyt mieltäväni miten kohtaan mahdollisia ristiriitoja tulevaisuudessa. Omiin periaatteisiini kuuluu avoimuus ja olen lapselleni kertonut että ei ole sellaisia asioita, mistä ei olisi lupa puhua, vaan hän itse saa päättää mitä asioita haluaa kenenkin kanssa jakaa. Jos jokin juttu vaikkapa kotona mietityttää, siitä saa aina jutella vaikkapa aikuisten kanssa hoidossa tai kaverin vanhemmille.

Kai pohjimmiltani pelkään että miten suojaan lastani ja itseäni jos kohtaamme epäasiallista tai epäkunnioittavaa kohtelua tulevaisuudessa. Oloa helpottaa jo ihan kirjoittaa tämä kaikki näkyväksi, mutta olisi kiva kuulla ajatuksianne ja kenties saada vähän vahvistusta siihen miten vähemmistöön kuuluvana vanhempana voi käsitellä mahdollisia ikäviä kokemuksia lapsen kanssa ja huolehtia siitä että lapsi rohkeasti uskaltaa kotona kertoa jos joskus jotain sellaista elämässään kohtaa (eikä ala esim. suojella vanhempiaan pahalta mieleltä).

Oikeus vanhemmuuteen

45

- Aiemmin avoin homoseksuaalisuus varsinkin miesten kohdalla merkitsi olettamusta lapsettomasta aikuisuudesta
 - Missä määrin tämä johtanut siihen että on menty kaapissa heterosuhteeseen

Oikeus vanhemmuuteen

46

- Se kyseenalaistetaan mm.:
 - Transsukupuolisten kohdalla silloin kun muutosprosessin ehdoksi asetetaan hedelmättömäksi saattaminen
 - Homomiesten kohdalla, joilla ei ole mahdollisuutta parina saada edes adoptiota

Erilaiset perhemuodot

47

- Samaa sukupuolta olevien parisuhde
 - Seksuaalisesti suljettu / avoin
- Kolmiapila -perheet: Kaksi samaa sukupuolta olevaa asuu yhdessä ja lapsen vanhemmuuteen osallistuu myös lapsen hedelmöittymiseen osallistunut isä tai äiti
- Neliapilaperheet: Kaksi paria osallistuu tasavertaisesti tai eriasteisesti lasten vanhemmuuteen

Erilaiset perhemuodot

48

- Sijaisperhe
- Tukiperhe

Erilaiset perhemuodot

49

- Toinen vanhemmista sukupuolivähemmistöön kuuluva

Tuen tarve

50

- Ulkoinen syrjintä
- Sisäistynyt syrjintä
- Muutokset perherakenteessa

Esiin nousseita vanhemmuusongelmia

51

- Juridiset kysymykset kolmiapila, neliapilaperheissä
- Eri osapuolien yhdenvertaisuus: Missä määrin isä tai isä ja hänen kumppaninsa voivat osallistua lapsen arkeen jo ensimmäisten viikkojen ja kuukausien aikana?
- Mitä tapahtuu erojen jälkeen?

Hyvä etukäteisvalmistelu

52

- Kaikkien osapuolien tarpeiden kuuleminen ja arvostaminen heti alusta lähtien
- Riittävän pitkä valmisteluprosessi jotta arjen realiteetit tulee otetuksi huomioon
- Kirjalliset sopimukset

Ympäristön reaktiot / ulostulot

53

- Neuvola
- Päiväkoti
- Koulu
- Sukulaiset
- Naapurit
- Seurakunta

Vertaistuki

54

- Sateenkaariperheet ry

Pohdittavaa ja tiedon lähteitä

55

- Kun tapaat perheen vanhemman ja puhe tai oma ajattelusi kääntyy hänen lapsiinsa niin missä määrin sitä ohjaa hetero-olettamus tai dikotominen sukupuoli ajattelu
- Kun keskustelet nuoren homon, lesbon tai transihmisen kanssa niin missä määrin otat huomioon hänen mahdollisen toiveensa tulevasta vanhemmuudesta?

Tietolähteitä

57

- seta.fi
- transtukipiste.fi
- sateenkaariperheet.fi
- sinuiksi.fi
- malkus.fi

- Aarnipuu, T. (2008): *Trans. Sukupuolen muunnelmia*. Like.
- Appropriate Therapeutic Responses to Sexual Orientation. Report of the American Psychological Association Task Force. 2009
- Jämsä, J. (toim.) (2008): *Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville*. PS-kustannus.
- LaSala, Michael C. (2010): *Coming Out, Coming Home: Helping Families Adjust to a Gay or Lesbian Child*
- Tuovinen, L., Stålström, O., Nissinen, J., Hentilä, J. (toim.) (2011): *Saanko olla totta? Sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus*.